

Sysselmann Per Seflands rapport til Justis- og politidepartementet

Åremålsperioden 15.september 2005 til 15.september 2009

Foto: Waling T. Gorter

1	Hovedtrekk i perioden	4
2	Myndighetsutøvelse.....	6
2.1	Tjenestefartøy	6
2.2	Helikoptertjenester	7
2.3	Inspeksjon, tilsyn og oppsyn	7
2.4	Feltinspektørtjenesten	7
3	Bosetningene	9
3.1	Longyearbyen	9
3.2	Sveagruva.....	11
3.3	Ny-Ålesund	11
3.4	Fangststasjonene	12
3.5	De meteorologiske stasjonene på Hopen og Bjørnøya	12
3.6	Barentsburg	13
3.7	Hornsund.....	15
4	En bestilling i endring	16
4.1	Miljøvern avdelingen	16
4.2	Politi - redning og beredskap	21
4.3	Utenlandske statsborgere på Svalbard	23
4.4	Besøk og representasjon.....	24
4.5	Forvaltning av ferdsel	25
	Vedlegg 1 – Oversikt over ansatte i perioden	28
	Vedlegg 2 – Notat om beredskap på Svalbard	32

Forord

Med dette legger jeg frem min åremålsrapport etter fire års tjeneste som sysselmann på Svalbard. Rapporten gir en oversikt over samfunnsutviklingen på Svalbard og Sysselmannens virksomhet i åremålsperioden, 15.9.2005 til 15.9.2009. Denne rapporten er relativt kortfattet og preget av de generelle utviklingstrekk. Mer detaljerte opplysninger om Sysselmannens virksomhet finnes i årsrapportene for perioden. Disse er tilgjengelige på Sysselmannens nettside, www.sysselmannen.no.

Jeg har valgt å avgi en offentlig tilgjengelig rapport.

Stadig flere av de regler og lover som gjelder på fastlandet, gjøres gjeldende for Svalbard. På bakgrunn av Norges forpliktelser til Svalbardtraktaten, fører denne normaliseringsprosessen til at Sysselmannen og den øvrige forvaltning stadig involveres i rettslige problemstillinger. Vi har fått en rettsutvikling som er kompleks og til dels uoversiktlig. Disse forholdene er også omtalt i Svalbardmeldingen, Stortingsmelding nr. 22 (2008 – 2009). For Sysselmannen er det en hovedoppgave å forvalte rettsreglene på en slik måte at de blir forstått og akseptert, samt at alle behandles likt.

Med den rettsutvikling som har funnet sted, er det viktig at Sysselmannens sakshåndtering er troverdig og fører til etterlevelse blant både norske og utenlandske aktører. Av disse grunner valgte Sysselmannen å reise straffesak mot det russiske gruveselskapet Trust Arktikugol på bakgrunn av helikopterflyvning i strid med Luftfartstilsynets tillatelse i september 2007.

På bakgrunn av endring i samfunnsforholdene og sysselmannsbestillingens oppgaver, har jeg sett det som svært viktig å holde god og bred kontakt med de overordnede myndigheter. Sysselmannens deltakelse i Det interdepartementale polarutvalg har i denne sammenheng vært svært viktig. Den løpende kontakten med Justis- og politidepartementets polaravdeling har vært god, ikke minst i forbindelse med utarbeidelse av Svalbardmeldingen. I åremålsperioden har bestillingen fått økte og mer komplekse oppgaver hvor det overordnede ansvar delvis ligger i andre avdelinger eller departementer. Det gjelder for eksempel beredskap, politiressurser og utlendingsforvaltning. Det er avgjørende at de overordnede styringsforholdene som berører Sysselmannen som regjeringens representant på Svalbard, er tydelige og koordinerte. Jeg foreslår at Justis- og politidepartementet vurderer om dagens styringsforhold er fullt ut tilfredsstillende for Sysselmannen i fremtiden.

Per Sefland

1 HOVEDTREKK I PERIODEN

Åremålsperioden har vært preget av økt fokus og interesse for nordområdene generelt og for Svalbard spesielt. Hovedårsaken til økt Svalbard-interesse, er først og fremst enkel adkomst, betydelig mediaomtale og klimaendringene som tydelig gjør seg gjeldende i arktiske strøk. Svalbard, med sin gode infrastruktur er en egnet base for forskning på klimatiske endringer og konsekvensene av disse. Utenriksminister Jonas Gahr Støre har ved flere anledninger pekt på Svalbard som en velegnet internasjonal plattform blant annet for klimaforskning. Andre årsaker til at nordområdene og Svalbard er blitt stadig mer økonomisk og politisk interessant, er utsikter til isfrie seilingsleder i nord og mulig økt næringsvirksomhet i fremtiden.

Den økte interessen for Svalbard som base for internasjonal forskning har vært målbar. Stadig nye land seg har etablert seg med forskningsstasjoner i Ny-Ålesund. I 2005 ble Forskningsparken i Longyearbyen bygget ut og i 2008 åpnet den nye nordlysstasjonen, Kjell Henriksen Observatoriet, på Breinosa. I 2007 gikk det første Ny-Ålesundsymposiet av stabelen, et årlig symposium som samler forskere, beslutningstakere og representanter fra industrien.

I februar 2008 ble Svalbard Globale frøhvelv åpnet. Til stede var blant andre statsminister Jens Stoltenberg, fredsprisvinner Wangari Maathai og president i EU-kommisjonen, José Emanuel Barosso.

I perioden har Svalbard hatt besøk av et økende antall statsråder og parlamentsmedlemmer fra inn- og utland. I juni 2008 kom de tre nordiske tronarvingene til Svalbard. De var beskyttere for Det internasjonale Polaråret, IPY, for hvert sitt land. De tre reiste på tokt med den svenske isbryteren "Oden". Måneden etter deltok tidligere president Jimmy Carter sammen med andre prominente gjester på et lignende tokt. FNs generalsekretær Ban Ki-moon besøkte Svalbard i månedsskiftet august-september 2009 sammen med miljø- og utviklingsminister Erik Solheim.

For Store Norske Spitsbergen Grubekompani har perioden fra 2005 til 2009 vært preget av gruvebrannen i Svea sommeren 2005 og den påfølgende driftsstansen og rettssakene om forsikringsoppgjøret. Etter at gruva kom i drift igjen i april 2006, har selskapet i all hovedsak hatt stabil og god produksjon. I mars 2008 overtok Bjørn Arnestad direktørstolen etter Robert Hermansen. Samme måned lanserte selskapet planene om å starte en ny gruve i Lunckefjell. 2008 ble et rekordår for bedriften, men mot slutten av året førte den internasjonale finanskrisen til et dramatisk fall i kullprisene.

Høsten 2008 viste Samfunns- og næringsanalysen, utarbeidet av Norsk institutt for by- og regionforskning, NIBR, etter oppdrag fra Longyearbyen lokalstyre, at cirka 40 prosent av årsverkene som utføres i Longyearbyen er direkte eller indirekte tilknyttet gruvedriften. Rapporten ble en av premissene som lå til grunn for Svalbardmeldingen som ble lagt frem i april 2009. Meldingen legger til grunn at det fortsatt skal bygges videre på de tre pilarene, kulldrift, forskning og turisme på Svalbard. Meldingen peker også på at økt ferdsel, både som en følge av turisme og som en følge av isfrie seilingsleder, stiller store krav til Sysselmannens redningsberedskap i fremtiden.

Beredskap generelt, og redningstjeneste spesielt, har stått sentralt mot slutten av åremålsperioden. Våren 2009 startet arbeidet med en risiko- og sårbarhetsanalyse for Svalbard. Arbeidet skal munne ut i en ny beredskapsplan for Svalbard. Kommunal beredskapsplikt er nå lovfestet, og Longyearbyen lokalstyre vil få beredskapsplikt for lokalsamfunnet. En slik rettslig klargjøring vil være viktig for det videre beredskapsarbeidet.

Longyearbyen lokalstyre har i løpet av åremålsperioden overtatt stadig flere oppgaver som staten har hatt ansvaret for. Ansvaret for Longyearbyen skole ble for eksempel overført fra staten til lokalstyret i 2007. Dermed har Longyearbyen utviklet seg ytterligere i retning av en fullverdig kommune.

Befolkningen i de norske bosetningene har vokst jevnt i åremålsperioden, fra vel 1800 innbyggere i oktober 2005 til cirka 2100 innbyggere i 2009. De aller fleste av disse er bosatt i Longyearbyen. Innslaget av utenlandske statsborgere er stigende, og i 2008 var det registrert 35 ulike nasjonaliteter bosatt i Longyearbyen.

Det faktum at Svalbard står utenfor Schengen-samarbeidet og at det ikke er passkontroll for reisende fra Longyearbyen til Tromsø, har vært et tema gjennom hele åremålet. Sysselmannen har pekt på at Svalbard på denne måten kan fungere som en bakvei inn i Schengen. Ved slutten av åremålet var dette spørsmålet ikke avklart, men Sysselmannens syn er at passkontroll i Tromsø bør vurderes.

2 MYNDIGHETSUTØVELSE

Sysselmannen har som en av sine kjerneoppgaver å sørge for en konsistent og synlig håndhevelse av norsk lovverk og utøvelse av norsk myndighet over øygruppen.

Det er flere elementer som må være på plass for at oppgavene skal løses i samsvar med intensjonene. Sysselmannens materielle ressurser er i denne sammenheng et viktig element.

2.1 Tjenestefartøy

Sysselmannens tjenestefartøy, M/S ”Nordsyssel”, er en av grunnpilarene for den norske myndighetsutøvelsen på Svalbard. Fartøyet eies av Rana Ship Management i Mo i Rana og går i charter for Sysselmannen fra slutten av april til begynnelsen av desember. Unntaket her ble sesongen 2009 da kontrakten ble forkortet med 20 dager etter at kontrakten ble reforhandlet. Fartøyet har et mannskap på åtte personer og gode fasiliteter for Sysselmannens mannskaper. Med helikopterdekk og hurtiggående inspeksjonsbåter, utgjør båten en god base for så vel inspeksjonstjeneste som redningstjeneste. I tillegg benyttes den også med stor suksess til representasjon.

”Nordsyssel” er et isforsterket fartøy med definert isklasse, men kan ikke operere som isbryter. Det er således begrensninger i hvor båten kan brukes når det er mye is i områdene rundt Svalbard. Fartøyet utgjør en svært viktig del av beredskapen innen redningstjenesten på Svalbard.

Sysselmannen ser et fremtidig behov for at charterperioden utvides utover dagens nivå, spesielt med tanke på øket trafikk i nordområdene som resultat av isens nedsmelting i nordområdene. Det er sannsynlig at økte næringsmessige interesser og mulige nye skipsleder i Polhavet vil gi økt press på Longyearbyen som et logistikksenter og knutepunkt for redningstjenesten.

Foto: Erik Nygaard

2.2 Helikoptertjenester

Sysselmannen har en kontrakt med Airlift A/S om leveranse av helikoptertjenester. Redningstjenesten er det sentrale elementet, men en fleksibel og pålitelig transporttjeneste generelt er også en del av kontraktsforholdet.

Et velutstyrt Super Puma redningshelikopter er den viktigste ressursen for redningstjenesten på Svalbard. Dette helikopteret er et viktig redskap når det gjelder myndighetsutøvelse på hele øygruppen. Som back up for redningshelikopteret har vi de senere årene hatt en Dauphin. Dette er et mindre helikopter med begrensninger i forhold til primærmaskinen. Til transportoppdrag er det Dauphinen som normalt benyttes.

Sysselmannens tilstedeværelse over store deler av øygruppen er helt avhengig av tilgjengelige transportressurser og kompetente mannskaper.

2.3 Inspeksjon, tilsyn og oppsyn

Som regjeringens øverste representant på øygruppen har Sysselmannen et ansvar for å koordinere og sørge for at andre offentlige organer har tilfredsstillende arbeidsvilkår i forhold til lovpålagte tilsyns- og inspeksjonsoppgaver.

Det har i perioden vært særlig aktivt samarbeid med følgende tilsyn:

- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, DSB
- Mattilsynet/Helserådet
- Post- og teletilsynet/Forsvarets forskningsinstitutt (satellittilsyn)
- Luftfartstilsynet
- Statens forurensningstilsyn, SFT

Felles for mange av disse oppgavene er at de legger beslag på relativt store ressurser, så vel personellmessige som logistikkmessige.

Det er i tillegg en rekke inspeksjons- og oppsynsoppgaver som tilligger Sysselmannen.

I denne åremålsperioden har vi valgt å sette fokus på å holde god oppsikt med de mest brukte områdene på Svalbard. Dette arbeidet har særlig viktige dimensjoner i forhold til to ulike hensyn; kontroll og beredskap.

I vinterhalvåret, med hovedvekt på perioden fra februar til mai, utføres det et en rekke inspeksjonsturer med snøskuter, samt også en del med helikopter. Et stort antall skuterførere og andre blir kontrollert på disse turene. I tillegg får våre polititjenestemenn sjekket og oppdatert de faste redningsrutene, samt gjort seg kjent i terrenget. Inspeksjon og oppsyn er ofte et samarbeid på tvers av avdelingene.

I sommerhalvåret gjennomføres det flere kortere og lengre tokt med M/S "Nordsyssel", noe som anses for å være en viktig del av sysselmannens myndighetsutøvelse.

2.4 Feltinspektørtjenesten

Det har vært et fast innslag at sysselmannen setter ut tre lag à to personer i felt hver sommer. Patruljene består av en polititjenestemann og en med naturfaglig bakgrunn.

I åremålsperioden har det vært et mål at feltinspektørene skal være en kilde til god informasjon, drive aktiv veiledning på så vel lovverk som naturvern, samt være en ressurs for Sysselmannen i forbindelse med oppdukkende oppgaver og ikke minst i beredskapssammenheng. Det finnes flere gode eksempler på at feltinspektørene har avdekket til dels grove overtredelser i forhold til Svalbardmiljøloven. I 2007 ble det avdekket at et guidet turfølge hadde slått opp telt midt i et fredet kulturminne og flyttet på gjenstander som var en del av kulturminnet i Trygghamna på nordsiden av Isfjorden. Dette endte med bot for guiden. Saken ble godt belyst i media og tjente slik sett et godt formål i det forebyggende perspektivet.

I 2009 ble det besluttet å kutte ut feltinspektørtjenesten, av budsjettmessige grunner. Men da det i revidert nasjonalbudsjett ble bevilget ekstra midler til denne tjenesten, ble det på rekordtid utrustet to feltlag. Til tross for redusert antall inspektører og forkortet sesong, ble det gjennomført en feltinspektørtjeneste av høy kvalitet.

Feltinspektører. Foto: Jill Gaustad

3 BOSETNINGENE

3.1 Longyearbyen

Longyearbyens utvikling mot et normalisert familiesamfunn har fortsatt i løpet av året. Innbyggertallet har økt med nesten 300, fra cirka 1770 personer i oktober 2005 til 2060 personer i oktober 2009. Barnetallet har vokst jevnt i perioden. Høsten 2009 har bosetningen tre fulle barnehager. I tillegg er det opprettet en midlertidig barnehage i Formannshuset. Ved skolestart i 2009 hadde skolen 241 grunnskoleelever. Det er det høyeste elevtallet noen sinne, og skolen er i ferd med å bli for trang.

I 2006 feiret Longyearbyen sitt 100-årsjubileum. Den offisielle markeringen skjedde i juni, blant annet med besøk av Janet M. Longyear, John Munroe Longyears etterkommer.

2006 var også preget av turbulens i lokalpolitikken. I juni trakk Bjørn Fjukstad (AP) seg fra vervet som lokalstyreleder, fordi han som driftsingeniør i Store Norske, ble etterforsket etter den alvorlige gruueulykken i 2005. Ellen Lian (H) fungerte som leder for lokalstyret frem til oktober 2006. Da overtok Kjell Mork (AP). Høsten 2007 vant Arbeiderpartiet lokalstyrevalget, og Mork fortsatte som leder. Valgdeltakelsen ved lokalstyrevalget var helt nede i 40 prosent.

Longyearbyen har utviklet seg til et svært flerkulturelt samfunn. Svalbardtraktaten gjør det attraktivt for mennesker fra mange verdenshjørner å etablere seg på Svalbard. Mange kommer for å jobbe innen turisme eller forskning, mens andre kommer fordi Svalbard er et sted hvor det ikke kreves oppholdstillatelse for å bosette seg. Tilsynelatende lever de ulike nasjonalitetene godt sammen i den lille bosetningen, og i september 2007 mottok Longyearbyen hedersbetegnelsen "Internasjonalt lokalsamfunn". Prisen ble overrakt av kronprinsesse Mette-Marit. Det er nå registrert flere enn 300 utenlandske statsborgere, fordelt på 35 nasjonaliteter, bosatt i Longyearbyen. I tillegg kommer en rekke studenter og forskere på Universitetssenteret på Svalbard, UNIS, med botid under et halvt år. De blir dermed ikke registrert som fastboende.

I februar 2008 vedtok Lokalstyret at Longyearbyens nye kulturhus skal ligge i sentrum, i tilknytning til Næringsbygget. Dermed ble det satt strek for en årelang debatt om hvorvidt Huset fortsatt skulle være byens kulturhus eller om det skulle bygges nytt i sentrum. Per oktober 2009 er byggingen av det nye kulturhuset godt i gang.

Bosetningen har vært preget av flere store byggeprosjekter i perioden. Forskningsparken stod ferdig og ble overlevert i oktober 2005. Offisiell åpning skjedde med kongeparet til stede i april 2006.

Statsminister Jens Stoltenberg var til stede da byggestart ble markert for Svalbard Globale frøhvelv i juni 2007. Allerede 26. februar 2008 ble hvelvet åpnet med en høytydelig seremoni, og de første frøene ble plassert i hvelvet.

En ny og større flyplassterminal sto ferdig til bruk i september 2007. Den ble offisielt åpnet av samferdselsminister Liv Signe Navarsete i desember samme år.

Også når det gjelder mindre byggeprosjekter har Longyearbyen vokst. Det er blant annet bygget nye boliger i området øst for Forskningsparken og boliger og næringsbygg i sentrum. Høsten 2009 startet dessuten utbyggingen av et nytt boligområde på Elvesletta Syd.

Utviklingen av tettstedet har stått høyt på dagsordenen det siste året. I september 2008 ble forslag til ny arealplan for Longyearbyen lagt frem. Planforslaget skapte stort engasjement, og 75 personer deltok på et åpent møte om planen. Det kom inn 30 høringsuttalelser, fra privatpersoner, bedrifter og

offentlige instanser. Sysselmannen hadde flere innsigelser til planen, og videre behandling ble utsatt til etter at Svalbardmeldingen var lagt fram. I september 2009 ble et revidert planforslag lagt frem.

Longyearbyen har vokst i perioden. Foto: Halvard Pedersen

Tidlig om morgenen den 21. februar 2008 ble Longyearbyen rammet av et jordskjelv som målte 6,2 på Richters skala. Det er det kraftigste jordskjelvet som er registrert i Norge noen sinne. Flere bygninger, blant annet Energiverket, fikk mindre skader under skjelvet.

Et år senere, tirsdag 24. februar 2009 førte en strømstans til at byen ble mørklagt, innetemperaturen sank og vannrør frøs. Ute var det minus 18 grader og kuling. Det gikk to timer før reservekraftverket kom i gang. Årsaken til hendelsen var at kullet som ble hentet fra Hotellneset inneholdt mye is. Hendelsen bidro til å sette energisituasjonen i Longyearbyen på dagsorden på nytt.

Jordskjelvet i 2008 og strømstansen i 2009 ble viktige påminnelser om bosetningens sårbarhet.

3.1.1 Tre pilarer

Stortingsmeldingen om Svalbard peker på de tre næringsområdene, kulldrift, turisme og forskning som hovedpilarer for den norske bosetningen også for fremtiden. Alt ligger til rette for at bosetningen utvikler seg videre som et moderne familiesamfunn, basert på de tre pilarene. En viss spenning vil det knytte seg til kulldriftens rolle i dette bildet, både på grunn av begrensede kullreserver, kullpriser og kullproduksjonens bidrag til Norges miljømessige omdømme. Kulldriften er i dag den klart største basisnæringen, og i følge NIBR-rapport 2008:22, vil et eventuelt bortfall av kulldriften få betydelige ringvirkninger i lokalsamfunnet.

3.1.2 Store Norske

Store Norske Spitsbergen Grubekompani har i åremålsperioden opprettholdt sin posisjon som én av tre solide pilarer for norsk bosetning på Svalbard. I Gruve 7 ved Longyearbyen produseres det kull til kraftstasjonen, i tillegg til én til to utskipninger per år.

Store Norskes hovedproduksjon skjer i Svea Nord, noe som innebærer at storparten av selskapets ansatte pendler til Sveagruva. Frem til 2006 jobbet de fleste ansatte en uke på og en uke av. I 2006 ga

en ny arbeidstidsordning de ansatte anledning til å jobbe to uker på og to uker av, en ordning som la til rette for mer pendling til fastlandet. Samme år søkte Lufttransport på vegne av Store Norske om tillatelse til å starte med direkteflyvninger mellom Svea og Tromsø. Sysselmannen stilte seg kritisk til søknaden som ble avslått av Luftfartstilsynet.

Undersøkelser viser at cirka halvparten av Store Norskes ansatte benytter seg av muligheten til å pendle til fastlandet, blant annet på grunn av mangel på familieboliger og arbeidsplasser for ektefeller og samboere i Longyearbyen.

Driftsmessig var 2005 og 2006 preget av den store gruvebrannen som startet i juli 2005. Driften kom først i gang igjen i april 2006. Deretter har driften i Svea Nord stort sett gått som normalt. 2008 ble et rekordår for selskapet, med et overskudd på cirka en milliard kroner. Dette til tross for at den internasjonale finanskrisen førte til et dramatisk fall i kullprisen den høsten. Fallende kullpris og synkende etterspørsel førte til at selskapet allerede høsten 2008 varslet om redusert produksjon og bemanning fremover. 2009 har dermed blitt et år med omstilling for det statseide kullselskapet. Produksjonen skal ned fra tre til to millioner tonn per år og antall ansatte skal ned fra 400 til 360 i 2009. Så langt har tilpasningene skjedd uten oppsigelser.

3.1.3 Forskning

Da Forskningsparken sto ferdig høsten 2005, hadde UNIS 331 studenter og 54 ansatte. Fire år senere er studenttallet oppe i 352 og antall ansatte er økt til 77. I 2008, samme år som UNIS markerte sitt 15-årsjubileum, ble den nye Nordlysstasjonen, Kjell Henriksen Observatoriet på Breinosa åpnet. Forskningsparken med studenter og ansatte er blitt en synlig og viktig del av Longyearbyens bybilde.

3.1.4 Reiseliv

Reiselivsnæringen er vel etablert som en stabil og solid næring i Longyearbyen. Den retter seg både mot kurs- og konferansemarkedet samt feriemarkedet.

Hotellkapasiteten har ligget ganske stabilt på mellom 700 og 800 senger i perioden. Næringen jobber hardt med å utnytte hotellkapasiteten i mørketiden. De siste årene har ett av de to store hotellene vært stengt i mørketiden. Antall gjestedøgn har økt fra drøyt 76.000 i 2005 til nær 89.000 i 2008. Tallene fra 2009 er ikke klare, men tilbakemeldingene fra næringen tilsier at den internasjonale finanskrisen har ført til en svak nedgang i besøket i år. Rapporten har et eget kapittel om ferdsel i forbindelse med turisme, forskning og utdanning.

3.2 Sveagruva

I Sveagruva forlegges ansatte fra Store Norske, LNS Spitsbergen og ISS i sine jobbperioder. Totalt dreier det seg om drøyt 200 personer til enhver tid. I utgangspunktet er ingen bostedsregistrert i Svea, men i perioder har det likevel vært en håndfull bosatte der. De ansatte flys frem og tilbake av gruveselskapet. Noen velger likevel å reise på egenhånd i skutersesongen, for ikke å være avhengig av flyvær.

3.3 Ny-Ålesund

Bosetningen ved Kongsfjorden er en "company town" som eies og drives av Kings Bay AS. Bosetningen har cirka 40 helårsbosatte. I sommersesongen mangedobles innbyggertallet. Elleve forskningsinstitusjoner fra ti land er etablert med forskningsstasjoner i bosetningen. Tre av stasjonene er helårlig bemannet. I alt har rundt 20 land forskningsprosjekter i Ny-Ålesund hvert år.

Det store fokuset på klimaendringer og forskning på klimarelaterte spørsmål, har skapt en økende interesse for forskningen i Ny-Ålesund. I 2007 gikk det første Ny-Ålesunds-symposiet av stabelen. I juni 2009 åpnet Kings Bay og Norsk Polarinstitutt et informasjonssenter. Senteret gir besøkende et innblikk om den forskningen som foregår i Ny-Ålesund.

Stadig flere nasjonale og internasjonale delegasjoner på høyt nivå finner veien til Ny-Ålesund. Da FNs generalsekretær Ban Ki-moon besøkte Svalbard sensommeren 2009, var i Ny-Ålesund et av målene for turen.

Ny-Ålesund er knyttet til det fiberoptiske sambandet mellom Longyearbyen og fastlandet via radiolink. Det går to ukentlige fly mellom Longyearbyen og Ny-Ålesund, i tillegg anløper en rekke turist- og fraktestasjon bostasjonen i seilingssesongen.

Sysselemanden har hatt et godt samarbeid med Kings Bay i åremålsperioden. Det har blant annet vært samarbeidet om en forvaltningsplan for de fredete bygningene i Ny-Ålesund. Planen var ferdig i 2008.

3.4 Fangststasjonene

Sysselemanden har i flere år lånt ut fangststasjonene Mushamna i Woodfjorden og Austfjordnes i Wijdefjorden. Ved vurdering av søkerne har det vært lagt stor vekt på kunnskap og erfaringer med feltliv. Sysselemanden har med fartøyet "Nordsyssele" bidratt til utsetting og innhenting av fangstfolkene i løpet av toktssesongen. Begrunnelsen for denne ordningen har blant annet vært et ønske om å videreføre fangstmannstradisjonen på Svalbard.

Stasjonen i Mushamna er bygd som en stor hytte tidlig på nittitallet, og terrenget anses som ganske magert for fangst. Fangstresultatet på Austfjordnes er langt bedre. I sesongen 2008-2009 ble det fanget 85 fjellrev og 230 ryer der. For kommende sesong er avtalen for Austfjordnes forlenget, mens Mushamna står tom mens Sysselemanden utreder framtidig bruk.

I tillegg til de to statlige stasjonene har det vært fangstfolk på stasjonene på Kapp Wijk, Akseløya og periodevis Farmhamna. For alle fangststasjonene gis det årlige tillatelser og særretter til høsting innenfor avgrensede fangstterreng.

3.5 De meteorologiske stasjonene på Hopen og Bjørnøya

Meteorologisk institutt driver de to stasjonene på Bjørnøya og Hopen. Bjørnøya har et mannskap på ni personer, mens Hopen har fire. Begge steder skifter bemanningen hvert halvår. Ingen av stasjonene har havn, men får forsyninger levert av Kystvakten. Småbåter blir brukt til lasting og lossing. Øyenes beliggenhet gjør dem svært viktig som landings- og bunkringsplasser for helikoptre. Sysselemandens redningshelikopter øker sin rekkevidde betydelig ved mellomlanding på Bjørnøya eller Hopen.

Sysselemanden besøker begge stasjonene med tjenestefartøyet "Nordsyssele" eller helikopter flere ganger i året. Det kan dreie seg om ulike tilsyn, transportoppdrag eller det årlige julebesøket med Kirken. De siste årene har også Sysselemanden i flere tilfeller måttet rykke ut for å avlive eller flytte isbjørn som har vært nærgående ved stasjonene.

3.6 Barentsburg

Barentsburg er i dag den eneste bebodde russiske bosetningen på Svalbard. I åremålsperioden har folketallet sunket fra 650 innbyggere i 2005 til 417 i 2009. Cirka to tredeler av befolkningen kommer fra Ukraina.

Barentsburg er en "company town" hvor all infrastruktur eies av Trust Arktikugol. Unntaket er det russiske konsulatet som ble oppgradert til generalkonsulat i 2008. Trust Arktikugol er organisert som et føderalt, statlig unitært selskap, en selskapsform som er forbeholdt selskaper som er av en viss strategisk betydning eller som av andre grunner ikke kan privatiseres. Frem til 2008 var selskapet underlagt energidirektoratet, men sorterer nå direkte under Energiministeriet.

Den russiske riksrevisjonen utga i 2005 en revisjonsrapport for perioden 1998-2002. Rapporten avslørte blant annet ineffektiv bruk av offentlige midler i trusten, mangel på tiltak for å få utviklet alternative næringsveier og totalt nedslitt produksjonsutstyr og infrastruktur i Barentsburg. Etter 2005 har en rekke høytstående russiske delegasjoner besøkt Svalbard.

Aleksandr P. Veselov tiltrådte som generaldirektør i desember 2006. Han kom fra stillingen som leder for kullindustrieksjonen i Det føderale energidirektoratet (*Rosenergo*). En ny regjeringsskisse for Svalbard ble opprettet i juli 2007. Kommisjonen, ledet av visestatsminister Sergej Narysjkin, besøkte Svalbard og Barentsburg i oktober 2007. Etter at den nye generaldirektøren tiltrådte, er det blitt satt i verk flere tiltak for å få forbedret forholdene i Barentsburg. Så langt har disse først og fremst omfattet sosiale tiltak for befolkningen. Matforsyningen er forbedret, lønningene er økt betydelig, ferieordningen er forbedret, flyforbindelsen til Moskva er gjort regulær hver annen måned, for å nevne noe.

Trusten har også annonsert og satt i gang en rekke oppussingsprosjekter i gruvebyen. Førsteprioritet er blitt gitt til energiverket. Den første av totalt tre fyrkjeler er nå renoveret. Arbeidet med de to andre er snart ferdig. SFT har kommet på banen med å stille utslippskrav før en eventuell driftskonsesjon blir gitt. Det er første gang norske myndigheter stiller miljøkrav til energiverket i Barentsburg. Trusten har også annonsert og påbegynt oppussing av boligmassen, kultur- og idrettskomplekset, hotellet, samt vann- og ledningsnettet. Den nye generaldirektøren ser ut til å ha bidratt til å skape ny optimisme og tro på framtiden blant befolkningen i Barentsburg.

Foto: Anastasia Gorter

3.6.1 Ulykker

I 2008 fant det sted to alvorlige ulykker med tap av totalt 6 menneskeliv; brannen i gruva og helikopterulykken våren 2008. Disse ulykkene preger samfunnet fortsatt. I 2009 ble bruken av føderale midler i Trust Arktikugol igjen kontrollert av Den russiske riksrevisjonen. Kontrollen avdekket at midlene var blitt brukt ineffektivt og for det meste på løpende oppgaver. Disse midlene er ment å bidra til å styrke den russiske tilstedeværelsen på Svalbard.

Gravedriften er for tiden ikke lønnsom. Kullet har et høyt svovelinnhold, gruvas produktivitet er lav og kullprisene har gått ned som følge av finanskrisen. Etter brannen i gruva våren 2008, måtte gruva settes under vann. Trust Arktikugol regner med å få gjenopprettet full drift i gruva i løpet av 2010. Foreløpig produseres det kun nok kull til å dekke energiverkets behov.

3.6.2 Ny virksomhet

Trust Arktikugol har satt seg som mål å utvide virksomheten på nye områder. I slutten av mars 2009 ble selskapets nye vedtekter godkjent av russiske myndigheter. 48 ulike aktiviteter er nå nevnt i trustens vedtekter. Finansieringen av alt russisk forskningsarbeid på Svalbard kanaliseres via Trust Arktikugol.

Følgende forskningsmiljøer er per i dag representerte i Barentsburg:

- Vitenskapsakademiets geofysiske institutt (Kola Science Centre)
- Vitenskapsakademiets arkeologiske ekspedisjon (Moskva)
- Vitenskapsakademiets botaniske institutt (Kola Science Centre)
- Det meteorologiske observatoriet
- Arktisk og Antarktisk Institutt (St. Petersburg)

I dag arbeider fem - seks forskere på helårsbasis i Barentsburg.

Turisme er en annen virksomhet som Trust Arktikugol jobber med å utvikle videre. Interessen for Svalbard har økt sterkt i Russland. Trust Arktikugol planlegger å utvikle turismen gradvis, med utgangspunkt i Barentsburg og Pyramiden.

På miljøvernfronten har trusten, særlig siden 2007, hatt et positivt samarbeid med Sysselmannen. Trust Arktikugol og Sysselmannen samarbeider om flere pågående prosjekter; blant annet sikring av tankanlegg og oppbygging av en egen lokal oljevernberedskap i Barentsburg, etablering av en ordning for avfallshåndtering i Barentsburg og utfasing av PCB i Barentsburg og Pyramiden. Alle prosjekter kjennetegnes av et godt og konstruktivt samarbeid og har god fremdrift. Sommeren 2009 deltok Trust Arktikugol på et forurensningstokt i Sysselmannens regi i Isfjordområdet. Sysselmannen og trusten har også innledet et samarbeid om kulturminnevern i Barentsburg.

Forholdet til Barentsburg har vært høyt prioritert fra Sysselmannens side. Sysselmannen har et eget kontor på hotellet i Barentsburg. I tillegg har Sysselmannen en tjenestehytte på Finneset og en tjenestebil i en garasje på Kapp Heer. Det avholdes regelmessige kontaktmøter med Trust Arktikugol og Det russiske generalkonsulat hver annen måned, vekselvis i Longyearbyen og i Barentsburg. I tillegg til kontaktmøtene utvikles kontaktene ved ulike besøk av norske og russiske offisielle representanter hvor viktige saker tas opp og diskuteres.

Den løpende kontakten mellom Sysselmannen og Trust Arktikugol foregår daglig ved hjelp av telekommunikasjonsmidler. Sysselmannens tolk har fast kontordag i Barentsburg en dag i måneden.

Polititjenestemenn og andre av Sysselmannens medarbeidere deltar ved behov på disse kontordagene. Antallet henvendelser og temaer som blir tatt opp på kontordagene varierer, men folk i Barentsburg synes å sette stor pris på å ha denne muligheten til å komme i direkte kontakt med myndighetenes representanter. Hvert år arrangerer Sysselmannen et folkemøte hvor det orienteres om Svalbard og norsk myndighet på øygruppa. Disse folkemøtene har en viktig kontaktskapende funksjon. Det samme gjelder for de tradisjonelle kulturutvekslingene og idrettsutvekslingene hvor Sysselmannen bistår med tolk, transport og administrasjon. Det faglige ansvaret for gjennomføringen av disse kultur- og idrettsutvekslingene ligger henholdsvis hos Longyearbyen lokalstyre og Svalbard turn i Longyearbyen og hos Trust Arktikugol i Barentsburg. I tillegg stiller Sysselmannen ofte opp med transport og tolk for å tilrettelegge for deltakelse fra henholdsvis Barentsburg og Longyearbyen på andre arrangementer som avholdes i de to bosetningene.

3.7 Hornsund

Den polske forskningsstasjonen i Hornsund er drevet av Institutt for geofysikk ved Det Polske Forskningsakademiet. Stasjonen ble etablert i 1957, under det forrige internasjonale polaråret, og kunne dermed markere sitt 50-årsjubileum i 2007. Stasjonen var nyrenovert sommeren 2008 og fremstår som bekvem og moderne. De fire siste årene har det vært åtte eller ni overvintre på stasjonen. Det er ikke anledning til å overvintre mer enn to sesonger i strekk, men mange vender tilbake til Hornsund etter et avbrekk på fastlandet.

Det er en viss kontakt mellom beboerne i Hornsund og enkeltpersoner i Longyearbyen, særlig i skuteresongen. Sysselmannen har hatt tett og god kontakt med stasjonen i hele perioden, blant annet når det gjelder håndtering av avfall. Sysselmannen avlegger besøk i Hornsund blant annet i anledning tilsyn, julebesøk eller andre markeringer.

4 EN BESTILLING I ENDRING

4.1 Miljøvernavdelingen

Sysselmannens miljøvern avdeling har sju medarbeidere i åremål i tillegg til miljøvern sjefen. Ut over dette kommer flere sesongarbeidere innen kulturminnevern og feltinspektørtjenesten. Avdelingens hovedoppgave er å følge opp de strenge miljømålene for Svalbard som er nedfelt i svalbardmiljøloven, Svalbardmeldingen og Svalbardtraktaten. Arbeidsoppgavene er fordelt på to kulturminnerådgivere, to naturvernådgivere, en konservator, en forurensningsrådgiver og en rådgiver med ansvar for Svalbards miljøvernfond.

4.1.1 Registrering av kulturminner

I åremålsperioden har kulturminnevernet blitt viet stor oppmerksomhet, blant annet på grunn av sterk budsjettmessig prioritering i Miljøverndepartementet.

I 2005 bestemte Sysselmannen at Svalbards faste kulturminner skal legges inn i Riksantikvarens nasjonale database, Askeladden. Dermed vil Svalbards kulturminner bli registrert på samme måte som andre norske kulturminner.

Kulturminnene var tidligere registret i to forskjellige mindre databaser. Disse ble tilpasset Askeladdens database og i alt 1145 kulturminnelokaliteter er nå lagt inn der. Det manglet opplysninger, særlig korrekte posisjoner på mange av lokalitetene. I årene etterpå har det vært utført et stort revisjonsarbeid av opplysningene i de innlagte kulturminnene. Dette arbeidet er utført på sysselmannens tjenestetokt og av feltinspektørene. Arbeidet med revisjon er kommet langt, men er ikke fullført. Under arbeidet oppdages også nye kulturminner som legges fortløpende inn.

De gjenstandene som er kommet frem ved de arkeologiske undersøkelsene av kulturminnene ligger på Riksantikvarens/Sysselmannens kulturhistoriske magasin i Longyearbyen. Gjenstandene katalogiseres nå i den nasjonale basen, Primus, og vil etter hvert kobles til Askeladden.

Sysselmannen har med Askeladden fått et effektivt forvaltningsredskap, fordi det med tiden vil sammenfatte all kunnskap om kulturminnene på et lett tilgjengelig sted.

4.1.2 Fredet bebyggelse

I åremålsperioden er det igangsatt et prosjekt for å dokumentere automatisk fredete fangsthytter. De fleste av disse er ikke prioritert for istandsetting. Dokumentasjon i form av oppmåling, fotografier og beskrivelse er avgjørende for å sikre historiske og vitenskapelige verdier for ettertiden. Prosjektet er gjennomført somrene 2008 og 2009, på Prins Karls forland og Nordvest-Spitsbergen. Et feltlag på to personer har vært engasjert til oppgaven. Sysselmannen vurderer dette arbeidet som svært viktig, og planen er å fortsette dokumentasjonsarbeidet de kommende årene. Prosjektet har vært vellykket så langt og har fått en form som fungerer godt.

Sysselmannen har lagt ned mye arbeid i rullering av arealplanene for Ny-Ålesund og Longyearbyen. I Ny-Ålesund ble ny arealplan vedtatt i 2009. Kulturminner er et viktig tema i planen, både fredete kulturminner og bygninger fra etterkrigstida. Samarbeidet mellom Kings Bay AS og Sysselmannen har vært nært. I forbindelse med arealplanen vedtok Sysselmannen nye sikringssoner rundt automatisk fredete kulturminner i planområdet. Tilsvarende er gjort i Longyearbyen.

Sysselmannen og Kings Bay AS ferdigstilte i 2008 en forvaltningsplan for de 29 fredete husene i Ny-Ålesund. Forvaltningsplanen gir detaljerte føringer for vedlikehold og istandsetting og avklarer potensialet for ny bruk, rehabilitering og endring av hver enkelt bygning. Forvaltningsplanen gir forutsigbare rammer for framtidig bruk og utvikling av de fredete bygningene. Samtidig er saksgangen rundt vedlikehold og istandsetting forenklet. Flere istandsettingsprosjekter er allerede gjennomført etter føringer i planen.

Som oppfølging av Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010, utarbeidet Sysselmannen forslag om fredning av forskningsstasjonen Kinnvika på Nordaustlandet. Forslaget ble vedtatt av Riksantikvaren i 2009.

I 2005-2009 har Sysselmannen ansatt tre håndverkere i sommersesongene. Disse har utført restaureringsarbeider på fredete kulturminner. Flere anlegg i Longyearbyen er prioritert i tillegg til fangsthytter i felt.

Henning Berntsen og Eero Lindberg restaurerer hytta på Kapp Lee. Foto: Siri Hoem

4.1.3 Det kulturhistoriske magasinet og tilbakeføring av gjenstander

Riksantikvaren og Sysselmannen på Svalbard har i en årrekke arbeidet for å etablere et magasin på Svalbard. I forbindelse med etableringen av Svalbard forskningspark, ble det kulturhistoriske magasinet lokalisert i samme fløy som det nye Svalbard Museum.

For å betjene konserveringen og magasinet i Svalbard forskningspark, ble det opprettet en konservatorstilling hos Sysselmannen i 2005.

Magasinet og konserveringsverkstedet ble satt i drift fra 1. januar 2006. Fram til dette hadde Sysselmannen kjøpt konserverings- og magasintjenester hos institusjoner utenfor Svalbard, hovedsakelig Tromsø Museum - Universitetsmuseet.

Det ble fokusert på to hovedoppgaver de første årene, for det første å bygge opp bevaringsfunksjonen på Svalbard, og den andre oppgaven var å tilbakeføre gjenstander til Svalbard.

Oppbyggingen av konserveringsverkstedet og magasinet innebar anskaffelse av utstyr og etablering av rutiner for alt fra dokumentasjon av gjenstander til sikkerhet og klima i magasinene. Oppfølging og kontroll av ferdigstilling av bygningen var også en stor oppgave.

I en årrekke har ulike institusjoner, etter tillatelse fra Sysselmannen, utført arkeologiske utgravninger eller samlet inn kulturhistoriske gjenstander på Svalbard. Disse gjenstandene er norsk eiendom og det har vært et mål at disse gjenstandene skulle samles på ett sted for forskning, formidling og bevaring.

Konservator Sander Solnes i det kulturhistoriske magasinet. Foto: Sander Solnes

Det har i lang tid vært en plan å få samlet disse gjenstandene på Svalbard. Da det ble besluttet å opprette et kulturhistorisk magasin her, var det også et ønske fra Riksantikvaren at alle offentlige institusjoner i Norge skulle overføre ”svalbardgjenstandene” til det kulturhistoriske magasinet i Longyearbyen. Dette var et arbeid som krevde mye formalia og logistikk. Det er tilbakeført gjenstander fra et titalls institusjoner, deriblant Tromsø Museum - Universitetsmuseet, Nasjonalmuseet i Nederland og Pomormuseet i Barentsburg. Samlingen består i dag av 40 000 gjenstander oppbevart i godt klimatiserte magasiner. Magasinet tar i dag imot alle gjenstander som samles inn på Svalbard og arbeider med å få katalogisert de tilbakeførte gjenstandene.

4.1.4 Jakt og fiske

Svalbardmiljøloven av 15. juni 2001 sier i § 24 (overordnet prinsipp): *Flora og fauna på land og i sjøen skal forvaltes slik at artenes naturlige produktivitet, mangfold og leveområder bevares, og Svalbards villmarksnatur sikres for fremtidige generasjoner. Innenfor denne rammen kan det finne sted en kontrollert og begrenset høsting.*

Høstingsforskriften av 2002, sist revidert i 2008, har et tredelt mål:

1. Områdenes naturlige artsrikdom skal opprettholdes.
2. Balansen mellom artene og deres naturgrunnlag og mellom artene innbyrdes skal bevares.
3. Det skal være en økologisk forsvarlig høsting av vilt og ferskvannsfisk.

I praksis betyr det at jakt og fangst på lovlig høstbare vilt- og fiskearter ikke skal påvirke bestandenes naturlige sammensetning og utvikling. Sysselmannen holder derfor god oversikt over bestandene, deres utvikling og fører en solid statistikk over det som høstes.

Miljøverndepartementet vedtar høstingsforskriften på Svalbard. Det er for tiden jakt på tre sjøfuglarter, kortnebbgås og svalbardrype. Selartene ringsel og storkobbe er jaktbare.

Svalbardreinen er et attraktivt jaktobjekt og er forbeholdt fastboende på Svalbard. Interessen for å fange fjellrev har økt kraftig de senere årene, og terreng for fangst tildeles årlig hos Sysselmannen.

Godkjente fangstfolk på fangststasjonene får årlig tildelt fangstkvote innen sine definerte geografiske områder. For tiden er det fire aktive fangststasjoner.

Forvaltningen av fisket etter svalbardrøye ble kraftig innskjerpet i 2008 og skjer nå i tråd med årlige røyeforskrifter vedtatt av Sysselmannen.

4.1.5 Verneområdene

Bevaring av Svalbards særegne villmarksnatur er et av de overordnede målene for norsk svalbardpolitikk. I dag er 65 % av landområdene og 87 % av territorialfarvannet på Svalbard vernet som nasjonalparker og naturreservater. Ferdselen knyttet til turisme, friluftsliv og forskning i verneområdene har økt i perioden 2005 – 2008.

Økningen i ferdsel kan føre til slitasje på og forstyrrelse av natur og kulturminner, samt fare for oljeutslipp. De store naturreservatene på øst-Svalbard og de tre store nasjonalparkene ble opprettet i 1973. På dette tidspunktet var ferdselen i disse områdene vesentlig mindre enn i dag, og i hovedsak begrenset til noen få områder i Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark. For å møte disse utfordringene har det i flere år vært arbeidet med forslag til nye tiltak og virkemidler for å begrense miljøbelastningen knyttet til ferdsel i verneområdene og styrke sjøsikkerheten på Svalbard.

I 2007 ble det gjort endringer i verneforskriftene fra 1973 som innebærer at kun lett, marin diesel kan benyttes som bunkers ved seiling innenfor de store naturreservatene på øst-Svalbard. Det ble også satt et tak på 200 passasjerer per cruiseskip i disse områdene. I 2009 ble det vedtatt et tilsvarende tungoljeforbud for de tre opprinnelige nasjonalparkene og innført ferdselsforbud rundt ni svært verdifulle kulturminnelokaliteter i verneområdene. I 2009 startet også arbeidet med å lage en forvaltningsplan for de store naturreservatene på Svalbard, med fokus på regulering av ferdsel.

4.1.6 Norsk-russisk samarbeid om miljøsaker

Det russiske gruveselskapet Trust Arktikugol har flere gamle kilder til forurensning ved Barentsburg og tidligere virksomheter i Colesbukta, Grumant og Pyramiden. To store steintipper ved gamle gruver har i de senere årene stått i brann. Etter flere pålegg har selskapet klart å slukke brannene.

I dag har selskapet store utfordringer i å rense røyken fra kullkraftverket, rydde opp i forurensning og etterlatenskaper, sikre tankanlegg og få på plass en beredskap mot oljeutslipp.

Forholdet mellom gruveselskapet og Sysselmannen har gjennom åremålsperioden blitt mer åpent og er nå preget av et positivt og tett samarbeid om løsninger og tiltak. Det russiske selskapet er enig i at nye tiltak skal være i tråd med norsk miljølovgivning og viser i stigende grad vilje til å følge opp pålegg om miljøtiltak og opprydding etter eldre drift.

I 2006 ga Sysselmannen pålegg om opprydding av et oljelager med 2 800 tønner i Pyramiden som representert akutt fare for forurensning. Pålegget ble fulgt opp. Dette var starten på et positivt samarbeid om forurensningssaker og viser at felles forståelse av miljøutfordringene og samhandling gir gode resultater.

PCB-prosjektet

Sysselmannen og Trust Arktikugol startet i 2007 et prosjekt sammen med Statens Forurensningstilsyn, SFT, og Norges geologiske undersøkelser, NGU, for å skaffe mer kunnskap om lokale PCB-kilder og

aktive tiltak for å fjerne dem. Målet er å fjerne så mange som mulig av lokale kilder til PCB-forurensning og samtidig få samlet kunnskap og dokumentasjon internasjonalt fra all forskning og undersøkelser som er gjort. I prosjektet har Trust Arktikugol som mål å fjerne alle lysarmaturer med PCB (ca. 3.000 stk) og tyngre elektrisk utstyr med PCB-olje innen utgangen av 2009. Det er tatt over 1000 prøver av jord, betong og maling, og analysene viser at nivåene er til dels høye i Barentsburg og Pyramiden.

Samarbeidet gjør at Trust Arktikugol også har startet opprydding i forurenset grunn, innkjøp og øving med eget oljevernutstyr, etablering av forsvarlig håndtering av farlig avfall og planer om sikrere håndtering av byggavfall og et helhetlig avfallssystem. Gjennom PCB-prosjektet er det også startet opp en felles norsk-russisk miljøovervåking av lokaliteter i Isfjorden.

4.1.7 Oljevern

Oljevernberedskapen på Svalbard er definert av Kystverket, og det er et statlig depot med oljevernutstyr i Longyearbyen. De fem største selskapene avgir mannskap til en depotstyrke som opererer utstyret ved et eventuelt utslipp. Oljevernplanen har blitt revidert to ganger i løpet av åremålsperioden. Beredskapen ved større hendelser er basert på utstyr, fartøy og mannskap fra fastlandet. Et oppryddingsarbeid etter et stort utslipp vil være svært vanskelig og vil ikke kunne starte før minst to døgn etter en hendelse.

4.1.8 Store arealsaker og konsekvensutredninger

Sysselemanden har gjennom åremålsperioden gjort vedtak om at flere større tiltak er utredningspliktige etter bestemmelsene om konsekvensutredning. Dette gjelder næringshyttene (2007), Isfjord Radio (2008) og Lunckefjell (2009).

Konsekvensutredningene gir bedre grunnlag for å avgjøre søknader om tiltak og stille riktige vilkår ved tillatelser.

4.1.9 Miljøinformasjon

Sysselemanden har de siste årene lansert nye nettsted, www.sysselemanden.no og Miljøstatus Svalbard www.miljostatus.no/svalbard (i samarbeid med Norsk polarinstitutt). Sysselemanden har tatt i bruk nye digitale løsninger for påmeldinger og søknader, og ønsker å utvikle elektronisk kommunikasjon med brukerne videre.

4.1.10 Svalbards miljøvernfond

I april 2007 ble det innført et miljøgebyr for alle tilreisende til Svalbard. Inntektene fra miljøgebyret tilfaller Svalbards miljøvernfond. Miljøverndepartementet har oppnevnt et styre for fondet og Sysselemanden er ansvarlig for sekretariatsfunksjonen. Med etableringen av Svalbards miljøvernfond ble oppgavene for Sysselemanden ytterligere utvidet.

Miljøvernfondets formål er å bidra til å sikre at Svalbards særpregede villmarksnatur bevares som grunnlag for opplevelse, kunnskap og verdiskaping. Fondet skal arbeide for å initiere og stimulere til gode prosjekter og tiltak som har til formål å ivareta de høye miljømålene. Fondets midler skal brukes til det beste for miljøet på Svalbard, ved å bidra til at det settes i verk tiltak for å beskytte naturmiljø og kulturminner på øygruppen.

Alle tilreisende til Svalbard betaler et miljøgebyr på 150 kroner, og inntektene fra miljøgebyret går inn i fondet. Fra oppstarten i 2007 og til og med våren 2009 er det brukt 12.4 millioner kroner på 84 ulike miljøverntiltak- og kulturminneprosjekter. Ved tildelingen høsten 2009 skal det tildeles 3,4 millioner kroner. I tillegg har styret bestemt at det skal tas ut ytterligere 1 million kroner ekstra fra akkumulert fond.

Svalbards miljøvernfond har på kort tid etablert seg som et fond med betydelige muligheter og ressurser. Erfaringene så langt er at miljøvernfondet er et viktig supplement til den ordinære miljøvernforvaltningen og et virkemiddel for å fylle kunnskapshull når det gjelder miljøtilstanden, årsaker og tiltak.

Miljøvernfondet har også bidratt til å skape et lokalt engasjement om de verdifulle natur- og kulturminneverdiene på Svalbard. Miljøvernfondet vil være i stadig utvikling, og miljøutfordringene og initiativene fra søkerne vil fortsatt påvirke disponeringen av fondsmidlene og videreutviklingen av fondet.

Det er stor variasjon i prosjektene med hensyn til omfang, problemstillinger og tildelt beløp. Mange av søknadene dreier seg om ulike innfallsvinkler vedrørende klima, og flere av prosjektene peker på ulike problemstillinger som er knyttet til bærekraftig turisme, kartlegging og overvåking av miljøtilstanden samt kunnskaps-, opplærings- og informasjonstiltak. Prosjekter som har fått støtte så langt favner et bredt spekter fra bl.a. vurdering av miljøeffekter av ferdsel i Arktis, ryddetokt utført av Polarflokken barnehage i Longyearbyen, etablering av ulike hjemmesider om flora og fauna, samt rapporter med forvaltningsrelevante problemstillinger. Dette viser at det er en stor interesse for og engasjement knyttet til miljøutfordringene på Svalbard og er samtidig et uttrykk for at det er mange organisasjoner, foreninger og privatpersoner som ønsker å bidra til at miljømålene for Svalbard oppfylles.

Så langt kan det synes som at etableringen av Svalbards miljøvernfond har vært vellykket og at fondet fremstår som troverdig og forutsigbart.

4.2 Politi - redning og beredskap

Svalbard utgjør et eget politidistrikt og Sysselmannen er i egenskap av politimester leder for lokal redningssentral, LRS, som på vanlig måte er under kommando av Hovedredningssentralen i Bodø, HRS-NN. Sysselmannen samarbeider lokalt med Longyearbyen Røde Kors, sykehuset, brannvesenet, Avinor, Store Norske Spitsbergen Grubekompani, Kings Bay A/S, samt andre lokale og sentrale aktører.

Sysselmannens totale beredskapsansvar ble tydeliggjort gjennom Kgl.res. av 18.04.08 "Instruks for samfunnssikkerhet og beredskapsarbeid til fylkesmenn og Sysselmannen på Svalbard". Denne instruksjonen fastslår Sysselmannens overordnede ansvar for all samfunnsmessig beredskap på Svalbard. I erkjennelsen av dette ansvaret ble det i 2007 etablert et eget beredskapsråd for Svalbard med medlemmer fra de største og mest aktuelle aktørene i beredskapsmessig sammenheng på Svalbard, med til sammen 20 faste medlemmer. Dette beredskapsrådet vil med de samme medlemmene også fungere som atomberedskapsutvalg etter at Svalbard i 2007 ble innlemmet i den nasjonale atomberedskapsordningen. Sysselmannen er også leder av det lokale oljevernutvalg. Sysselmannen er med andre ord, både i plansammenheng og med hensyn til operasjonell ledelse, den avgjørende instans ved krisehåndtering på Svalbard.

I kjølvannet av instruksjonen om samfunnssikkerhet og beredskap er arbeidet med et nytt beredskapsplanverk for Svalbard startet. Utgangspunktet for dette planverket vil være en risiko- og sårbarhetsanalyse. Arbeidet med analysen er i full gang og skal være ferdig ved utgangen av 2009.

Som en følge av at Svalbard i de senere år er blitt markedsført på verdensbasis som et eksotisk reisemål, har antall personer som vil besøke Svalbard vært økende. Dette gjelder både individuelle reisende og organiserte grupper. Utilstrekkelig innsikt og manglende personlige forutsetninger for opphold i Svalbards villmark under ekstreme forhold, har ført til mange redningsoperasjoner.

Trening på redningsaksjon på bre. Foto: Trond Aagesen

Mildere klima med endrede isforhold har ført til økt maritim aktivitet knyttet til reiseliv, forsknings- og fiskeriaktivitet. Også fly- og helikoptertrafikken har økt senere år. Betydelige deler av Sysselmannens redningsaktivitet og syketransport har i åremålsperioden vært knyttet til russisk fiskeriaktivitet i Barentshavet.

Sysselmannen har etablert et beredskapsmessig samarbeid med selskapet Trust Arktikugol i Barentsburg, blant annet ved gjennomføring av felles oljevernøvelser.

I forbindelse med helikopterulykken ved den russiske helikopterbasen ved Barentsburg våren 2008, foresto Sysselmannen de redningsmessige og operative oppgavene på stedet. Tre menn omkom i ulykken. I forbindelse med moderniseringen i Barentsburg, har Trust Arktikugol vist større interesse for beredskapsmessig samarbeid med Sysselmannen.

Longyearbyen Røde Kors danner en bærebjelke i den utøvende redningstjenesten på Svalbard. I åremålsperioden ble Røde Kors samlokalisert med Sysselmannens logistikkavdeling og verksted, noe begge parter er svært fornøyde med.

I åremålsperioden har det vært et økende antall redningsoperasjoner. Per 1. november 2009 har LRS Svalbard vært involvert i til sammen 75 redningsaksjoner og ambulanseoppdrag. I hele 2008 var det 72 slike aksjoner. Økningen skyldes både en økning i antall ambulanseoppdrag med helikopter og en økning i generelle redningsoppdrag.

På bakgrunn av det økende antall tilreisende og endrede samfunnsforhold, er det nødvendig å videreutvikle redningsberedskapen på Svalbard og sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse på redning i arktiske strøk. Usikker sjøis, breer, samt ekstreme vær- og klimamessige forhold, gjør at de som deltar i Svalbards redningstjeneste må være svært godt forberedt, både fysisk og psykisk. Godt utstyr, samtrening og kompetente mannskaper er viktig for redningsberedskapen på Svalbard.

En effektiv norsk redningstjeneste bidrar til også til å synliggjøre Sysselmannens myndighetsutøvelse i området.

Sysselmannen har i et eget notat til Justis- og politidepartementet i august 2009 tatt opp spørsmål knyttet til beredskap på Svalbard. (Vedlegg 2)

4.2.1 Andre politioppgaver

Politiavdelingen utfører ordenstjeneste, etterforskning og forvaltningsoppgaver. I tillegg er Sysselmannen namsmann.

Kriminaliteten på Svalbard er beskjeden sammenlignet med fastlandet. I perioden har straffesakene variert mellom 99 – 125 antall saker per år. Antallet straffesaker har vært relativt stabilt i den siste 10-årsperioden.

Politiavdelingen hos Sysselmannen har jevnlig kontakt med skolen og ungdomsklubben i Longyearbyen hvor det gjennomføres kriminalitets- og rusforebyggende arbeid. Politiavdelingen deltar også i Forebyggende forum, som er et tverrfaglig møtested med deltakere fra Longyearbyen lokalstyres oppvekstforetak, Longyearbyen sykehus, Svalbard kirke med flere.

4.3 Utenlandske statsborgere på Svalbard

Med større internasjonalt fokus og satsing på turisme og forskning, har antall utlendinger som kommer til øygruppen økt betraktelig de siste årene. Dette har fått konsekvenser både for lokalstyret, sykehuset og Sysselmannen.

Utlendingsloven gjelder ikke på Svalbard, og øygruppen er også utenfor Schengensamarbeidet. Visumpliktige borgere må derfor ha gyldig visum for å kunne reise fra Svalbard til fastlandet. Sysselmannen tar i mot og forbereder søknader om visum. Alle søknadene oversendes fortløpende til Utlendingsdirektoratet, UDI, som avgjør søknaden. Sysselmannen usteder visumetiketter etter vedtak fra UDI. På midten av 1990-tallet mottok Sysselmannen to-tre visumsøknader per år. I 2008 ble det registrert 170 saker.

I tillegg kommer søknader om arbeids- og oppholdstillatelse på fastlandet og norsk statsborgerskap. Disse sakstypene har hatt en tydelig økning det siste året.

Ettersom saksfeltet har økt i mengde og kompleksitet, er det nødvendig med en gjennomgang av oppgaveløsningen i nært samarbeid med Arbeids- og inkluderingsdepartementet, UDI og Justisdepartementets polaravdeling. Det ble i mai 2009 gjennomført et første møte med involverte departementer og direktorater. Arbeidet med å få strukturert oppgavene, vil fortsette i 2009/2010.

Fravær av Schengenkontroll i Tromsø har vært et tema gjennom hele året. Det er i dag ingen inn- eller utreisekontroll av personer som reiser til eller fra Longyearbyen. Sysselmannen synes ikke dette er uproblematisk og antar at en slik kontroll i en eller annen form bør vurderes nærmere.

Internasjonale medier har de senere årene hatt flere oppslag som fokuserer på Longyearbyen som et trygt og enkelt sted å bo i, uten mange reguleringer og hvor utlendingsloven ikke gjelder eller stiller krav til oppholdstillatelse av noe slag. Dette har resultert i mange henvendelser til Sysselmannen fra personer som ønsker å etablere seg i Longyearbyen. Pågangen har etter hvert blitt så stor at Sysselmannen har funnet det formålstjenlig å legge ut en generell informasjon på nettsidene med en noe mer nyansert beskrivelse.

Sysselmannen har videre tatt initiativ til å få laget en informasjonspakke til utlendinger som er registrert bosatt i Longyearbyen. Informasjonen er utarbeidet i samarbeid med Longyearbyen lokalstyre og statlige etater i byen, og var ferdig til distribusjon i mars 2009. Heftet tar for seg rettigheter og plikter til de som bor i byen. Informasjonen er utarbeidet på norsk, engelsk, russisk og thai og finnes hos offentlige etater og er tilgjengelig på Sysselmannens nettsider.

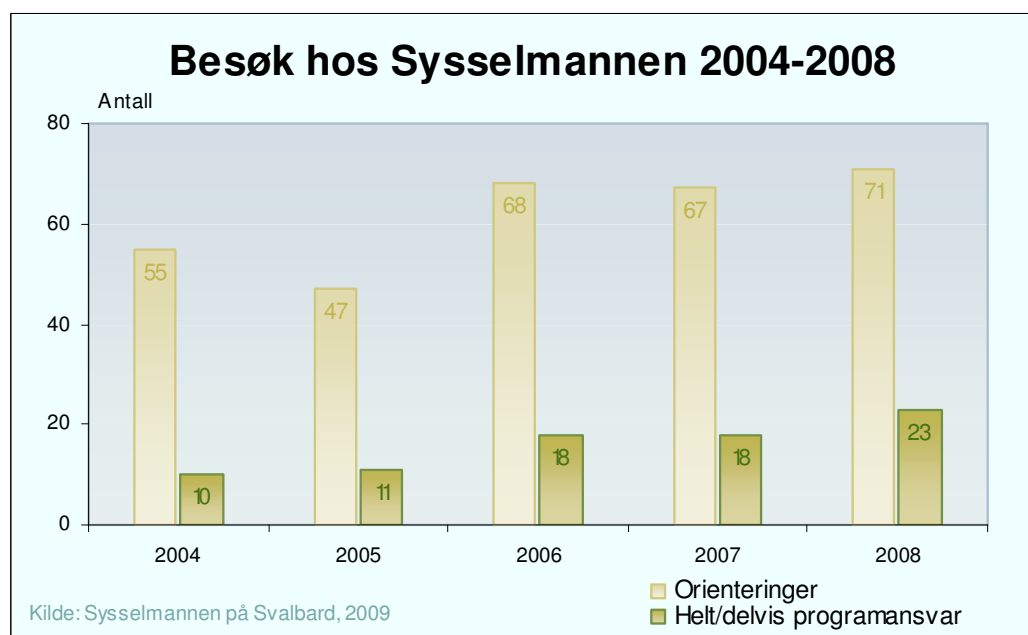
Med den store andelen thailandske statsborgere i Longyearbyen, er Sysselmannen av den oppfatning at det er behov for tilgang på tolk som kan sikre informasjonsflyten mellom de offentlige institusjonene og thaibefolkningen.

Hovedinntrykket er at utlendingene som er bosatt i Longyearbyen fungerer godt i lokalsamfunnet. Sysselmannen har ikke spesielle politimessige problemer knyttet til utenlandske beboere.

4.4 Besøk og representasjon

Det økte fokuset på nordområdene har ført til økt antall besøk som legger beslag på betydelige ressurser hos Sysselmannen, knyttet både til informasjon, planlegging og gjennomføring. Vi har inndelt besøkene i to grupper; fordelt på besøk med helt eller delvis programansvar og besøk som bare innebærer en orientering fra Sysselmannen.

Det har de siste årene vært en økning i antall besøk der Sysselmannen har programansvar. Noen av besøkene har også vært svært ressurskrevende med hensyn til sikringsbehov, materiell- og transportstøtte, blant annet fra politiavdelingen.

Det er en viktig oppgave for Sysselmannen å bidra til at sentralforvaltningen har nødvendig informasjon som grunnlag for å gjennomføre norsk svalbardpolitikk. I tillegg til den jevnlige kontakten med fagdepartementer og andre instanser som sysselmannskontoret samarbeider med, er det særlig tre kanaler Sysselmannen benytter for å videreformidle informasjon om utviklingstrekk på Svalbard:

1. Sysselmannens deltakelse i Det interdepartementale polarutvalg.
2. Utarbeidelse av notater om saker av prinsipiell karakter og saker som berører ulike sektorinteresser.
3. Dialog med og informasjon til grupper som besøker Sysselmannen, herunder stortingskomiteer og statsråder.

4.5 Forvaltning av ferdsel

Stortinget utpekte turisme og reiseliv som ett av tre satsningsområder innen næringsutvikling på Svalbard på begynnelsen av 1990-tallet. I åremålsperioden har antall gjestedøgn økt fra 77 000 i 2005 til 93 000 i 2008. I samme periode har antall passasjerer som kommer til Svalbard med oversjøiske cruiseskip omtrent flatet ut. Det er nå i underkant av 30 000 gjester hvert år som kommer hit om bord i en oversjøiske cruiseskip.

Turister går i land i Magdalenefjorden. Foto: Tor Punsvik

På Svalbard har det i åremålsperioden vært en økning i såkalt ekspedisjonscruiseturisme. Denne formen for turisme består av relativt små skip, med 50 - 200 passasjerer som har Longyearbyen som start- og endepunkt og som foretar flere ilandstigninger hver dag. 2008 pekte seg ut som et toppår med 24 skip og i overkant av 10 000 passasjerer.

Antall private småbåter som besøker Svalbard i løpet av sommersesongen er økende, fra 40 seilbåter i 2005 til 65 i 2009. Båtene som seiler til Svalbard varierer i størrelse, men vanligvis er det fire til åtte personer om bord. De aller fleste av seilerne får grundig informasjon om regelverk på Svalbard i forkant av besøket og kommer godt forberedte til Svalbard.

Sysselmannen har i perioden videreutviklet samarbeidet med Svalbard Reiselivsråd og Association of Arctic Expedition Cruise Operators, AECO. Disse organisasjonene yter Sysselmannen ulike tjenester, herunder statistikkføring og fakturagrunnlag for innkreving av miljøgebyr fra sine medlemmer. Tall fra Svalbard reiseliv viser at det ankom 32 000 gjester til overnattingsfasiliteter i Longyearbyen i 2008. I 2005 kom det, som en sammenlikning, 29 000 gjester. I tillegg kommer besøk til fastboende eller yrkesreisende. Antall innbyggere i Longyearbyen har økt de siste årene, og derfor kommer det trolig flere besøk til fastboende i årene fremover.

Ferdsl i forbindelse med forskning og utdanning finnes det ikke gode tall på, men den har utvilsomt økt, blant annet på grunn av Det internasjonale polaråret, IPY, oppbyggingen av UNIS, samt fokuset på Nordområdene som har vært de siste årene. I tillegg har ulike komiteer, statsbesøk og andre VIP-besøk ført til en økning i ferdselen på Svalbard i åremålsperioden.

Tilreisende til Svalbard som skal ferdes utenfor forvaltningsområde 10 på egen hånd, plikter å melde seg hos Sysselmannen i forkant av turen. Dette gjelder både turister og forskere. Begge disse gruppene plikter videre å rapportere inn, i etterkant av besøket, hvor mange feltdøgn som har blitt tilbrakt i de ulike forvaltningsområdene på Svalbard. Sysselmannen har grunn til å tro at det, av ulike årsaker, er en god del ferdsel i forbindelse med forskning som ikke blir innmeldt eller rapportert i henhold til regelverket.

Nesten all ferdsel ute i felt finner sted i perioden mars til august. Det er april måned som normalt har størst ferdsel om vinteren, mens det er mest ferdsel i juli og august om sommeren.

En stor del av ferdselen på Svalbard kommer ikke med i noen statistikk da ferdsel innenfor Forvaltningsområde 10 ikke er meldepliktig.

Gjesteundersøkelser viser at en svært høy andel av tilreisende til Svalbard (opp mot 90 %) deltar på en eller flere organiserte aktiviteter.

Guidede snøscooterturer er den mest populære aktivitetene om vinteren. Turene går i hovedsak til Barentsburg og til von Postbreen i Tempelfjorden. Antall feltdøgn med snøscooter økte kraftig fra 2006 til 2008. Dette må sees i sammenheng med den store variasjonen i sesonglengde de tre årene i mellom. I 2006 var det førefall i midten av april, mens det i 2007 og 2008 ble arrangert scooterturer, på snødekt mark, til begynnelsen av juni.

I perioden har det vært en økning i antall feltdøgn i organisert regi, noe som er helt i tråd med myndighetenes og reiselivets ønsker for ferdsel på Svalbard. Spesielt positivt er det at det har vært en dobling av antall feltdøgn med hundspann i åremålsperioden.

Noen få turister reiser med fly til og fra Ny-Ålesund og Sveagrauva. Ut over dette er det ikke fly- og helikoptertrafikk internt på Svalbard som er direkte turistrelatert. Imidlertid foretas det en del flyving i forbindelse med offisielle besøk fra politikere og forvaltere. Det er også foretatt en begrenset flyving i forbindelse med filmopptak. Øvrig flyving på Svalbard gjelder transport av arbeidere til og fra Svea og Ny-Ålesund, forskning, oppsyn, redning og trening.

En russisk reiseoperatør tilbyr direkteflyvninger Moskva-Longyearbyen for videre flytransport av turister videre til den russiske basen, Barneo, nær polpunktet. Sysselmannen har ingen befatning med denne virksomheten.

VEDLEGG 1 - OVERSIKT OVER ANSATTE I PERIODEN

Ansatte ved sysselmannsbestillingen i tiden 15.9.2005 til 15.10.2009

Sysselmann:

Per Sefland	15.09.05	-	15.10.09
-------------	----------	---	----------

Assisterende sysselmann:

Rune Baard Hansen	01.12.03	-	01.10.06
Elisabeth Bjørge Løvold	20.11.06	-	21.09.08
Lars Fause	16.09.08	-	

Førstekonsulent/rådgiver tolk:

Sveinung Lystrup Thesen	12.01.05	-	10.07.06
Jørgen Holten Jørgensen	01.10.06	-	30.09.08
Anastasia Gorter	03.11.08	-	

Informasjonskonsulent/rådgiver:

Synnøve Haga	12.08.02	-	11.08.08
Liv Asta Ødegaard	11.08.08	-	

Reiselivskonsulent/rådgiver:

Frigg Jørgensen	01.02.01	-	31.08.06
Stein Tore Pedersen	17.07.06	-	

Juridisk rådgiver/seniorrådgiver:

Sissel Finstad	01.09.01	-	31.12.05
Hanne Margrethe Ingebrigtsen	30.01.06	-	09.03.08
Marie Helen Korsvoll (engasjement)	10.03.08	-	01.06.08
Marianne Linnestad	20.08.08	-	

Sysselmannsoverbetjent:

Olav Tombre	21.05.02	-	20.05.08
Erik Nygaard	18.05.08	-	

Sysselmannsbetjener/sysselmannsførstebetjener - åremål:

Arild Lyssand	01.07.01	-	30.06.07
Roar Hilde	01.09.03	-	31.08.09
Brynjulv Eide	01.09.03	-	31.12.07
Jarle Odland	13.10.03	-	31.07.07
Petter Braaten	01.06.04	-	31.08.09
Jill Gaustad	04.06.07	-	
Trond Arve Aagesen	21.05.07	-	
Inge Meløy	01.01.08	-	
Rune Fred Jensen	01.06.09	-	
Per Andreassen	01.09.09	-	

Mekaniker:

Frank Johnny Olsen	01.06.01	-	30.11.06
Anders Lindseth	20.04.07	-	

Miljøvernsjef:

Rune Bergstrøm	21.04.04	-	30.09.07
Per Kyrre Reymert (fungerende)	01.10.07	-	30.04.08

Arne Malme (engasjement)	01.05.08	-	30.04.09
Per Kyrre Reymert (kst.)	01.05.09	-	19.10.09
Naturvernrådgiver/seniorrådgiver:			
Sissel Aarvik	01.03.00	-	28.02.06
Bjarne Otnes	15.03.04	-	14.03.06
Ian Gjertz	01.01.05	-	31.07.07
Knut Fossum	13.03.06	-	11.04.08
Halvard Pedersen	13.03.06	-	
Tor Punsvik	01.08.07	-	
Johannes Abildsnes	26.03.08	-	16.10.09
Kulturminnekonsulent/rådgiver/seniorrådgiver:			
Anne C. Flyen	01.02.02	-	31.01.07
Siri Hoem (vikar)	07.03.06	-	30.09.06
Per Kyrre Reymert	01.10.04	-	
Siri Hoem	01.06.07	-	30.09.09
Hilde Arna Tokle	24.08.09	-	
Rådgiver Svalbards miljøvernfond:			
Trine Krystad	01.08.07	-	
Prosjektstilling miljø:			
Kristin Prestvold	01.10.04	-	31.12.05
Administrasjonssjef:			
Torun Mellison	01.08.04	-	
Førstekonsulent/rådgiver økonomi/regnskap:			
Belinda Brendlien	01.05.00	-	30.04.06
Gunn S. Olsen	01.05.06	-	31.08.08
Belinda Brendlien	12.09.08	-	
Førstekonsulent IKT:			
Trond Forsberg	13.07.04	-	30.06.08
Kjell Anders Thorgersen	15.08.07	-	27.08.09
Øystein Andreassen	24.08.09	-	
Førstekonsulent arkiv/arkivleder:			
Trude Adolfsen	25.09.00	-	13.06.06
Gunnhild Indreeide	12.06.06	-	
Førsteseekretær/konsulent/førstekonsulent:			
Ovidie F. Bråten	01.10.00	-	30.06.08
Gunn S. Olsen (vikar fra 01.04.02)	01.01.03	-	30.04.06
Birgit A. Suhr	24.04.06	-	
Unni Ramsvik Halvorsen	11.05.06	-	
Mona Grønås	12.03.07	-	
Solbjørg Lima Skadberg (engasjement)	19.02.07	-	
Renholder (fast stilling):			
Mona Grønås	11.10.01	-	
(permisjon i store deler av perioden)			

Ekstra politiadvokat:			
Espen Rinnan	28.04.08	-	02.07.08
Ekstra miljøvernrådgiver:			
Elin Lien	23.06.08	-	08.08.08
Elin Lien	15.06.09	-	
Ekstra konsulent/tolk:			
Jardar Østbø	01.07.07	-	31.07.07
Jardar Østbø	01.07.08	-	31.07.08
Torgeir Bøhler	08.10.08	-	01.11.08
Jørgen Jørgensen	17.07.09	-	02.08.09
Ekstra informasjonssekretær/informasjonskonsulent/informasjonsrådgiver:			
Mona Grønås	01.09.05	-	30.11.05
Eva Håndlykken	02.02.06	-	16.08.06
Stine Eidissen Bya	14.08.06	-	21.02.07
Ekstra kontorfullmektiger/sekretærer/konsulenter:			
Helga Braaten	02.02.06	-	05.03.06
Ylva Braaten	08.05.06	-	13.08.06
Julie Bjørlien	18.06.07	-	19.08.07
Julie Bjørlien	07.07.08	-	20.07.08
Stine E. Bya	23.06.08	-	06.07.08
Stine E. Bya	28.07.08	-	31.08.08
Else Strokkenes (timebasis)	10.03.08	-	31.05.08
Helga Torskenæs	01.09.08	-	21.12.08
Kirsten Myrseth	22.06.09	-	30.08.09
Else Strokkenes (timebasis)	01.12.08	-	31.12.09
Ekstra renholder:			
Else Aa. Strokkenes	04.01.06	-	16.02.07
Margareth Kvitland	11.04.06	-	31.05.06
Ekstra turistrådgiver:			
Stine Eidissen Bya	01.01.08	-	31.01.08
Stine Eidissen Bya	07.07.08	-	27.07.08
Stine Eidissen Bya	01.09.08	-	30.11.08
Oddmund Rønning	03.06.09	-	08.07.09
Ekstra mekaniker/vedlikehold:			
Vidar Bekkevar	08.05.06	-	31.07.06
Vidar Bekkevar	02.01.07	-	04.02.07
Oddbjørn Aasen	16.04.07	-	15.06.07
Øyvind Bjørthun	05.05.08	-	21.06.08
Ekstra sommerbetjener:			
Tanja K Lorvik	01.05.05	-	30.09.05
Birger Håpnes	01.05.05	-	30.09.05
Ole Jakob Malmo	24.04.06	-	24.09.06
Synnøve Stette	01.05.06	-	30.09.06
Jan Harry Tømmervold	01.05.07	-	30.09.07
Trond Olsen	01.05.07	-	30.09.07
Jon Erland Fløgstad	01.05.08	-	30.09.08

Per Andreassen	01.05.08	-	30.09.08
Rune Jensen	01.05.08	-	30.09.08
Per Andreassen	12.01.09	-	31.08.09
Lene Fagerbakke	04.05.09	-	15.12.09

Ekstra feltinspektører:

Tom Udø	2005
Inger Aurebekk	2005
Mats Hjelle	2005
Live S. Danielsen	2005,2007,2008
Albert Lunde	2005
Lise Øvrum	2005
Inger Vik	2006
Tina Dahl	2006
Jon Ove Scheie	2006
Petter Kaald	2006
Hans Gaukstd	2006
Håkon Moan	2006
Espen Fjeldstad	2007
Ragnar Larsen	2007
Cecilie Sørensen	2007
Tor Røislien	2007, 2009
Ivar Rimul	2007
Tor Flasnes	2008
Dag Skruklien	2008
Jørn Lindseth	2008, 2009
Atle Rokkan	2008
Oddmund Rønning	2008
Ole Jakob Malmo	2009
Karl G. Hoven	2009
Thor Helge Hansen	2009

Ekstra kulturminnemedarbeidere (snekkere, hjelpearbeidere, oppmålere m.m.):

Karl Fredheim	2002-2009
Eero Lindberg	2004-2009
Roger Fossøy	2005-2007
Anja Niemi	2006
Bjørn Ramberg	2006
Erik Ulvan	2002-2004,2006,2007
Magnus Wammen	2008
Terje Planke	2008
Atle B Rolland	2008
Henning Berntsen	2009
Jörn Bohlmann	2009
Jakob Fink	2009

VEDLEGG 2 - NOTAT OM BEREDSKAP PÅ SVALBARD

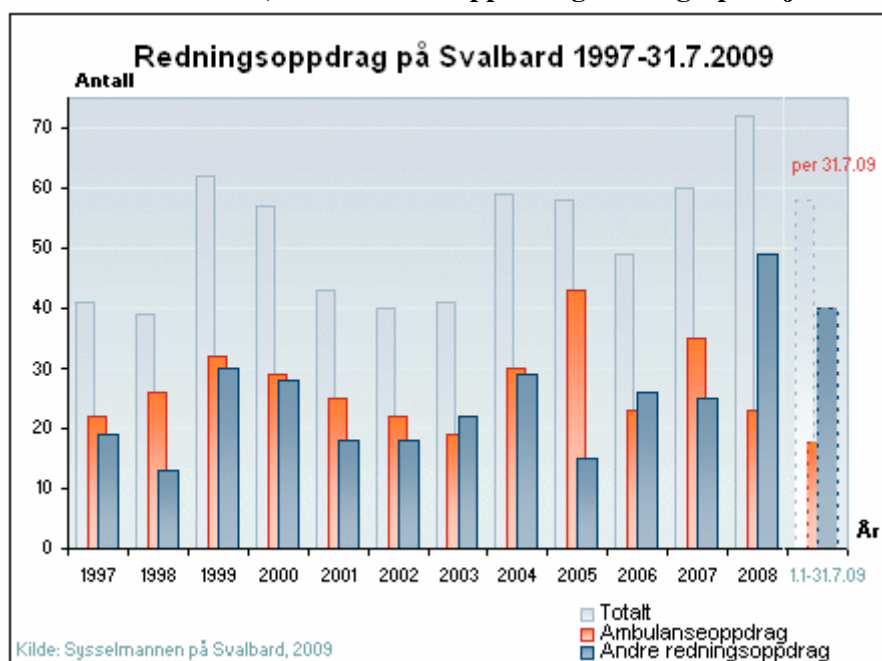
Justisdepartementet
Polaravdelingen,
Pb., 8005 dep
0030 OSLO

10.08.09

INTERNT NOTAT- BEREDSKAP PÅ SVALBARD

Sysselemanden har som kjent et pågående prosjektarbeid, Risiko og Sårbarhet på Svalbard. Prosjektet er etablert i nær samarbeid mellom POA og SMS. Dette arbeidet må ses i sammenheng med det fokus på beredskapsforhold som er beskrevet i St. meld. 22 (2008-2009). Sysselemanden har i senere tid vurdert en rekke forhold som virker inn på den totale beredskapen på Svalbard. Samlet sett er det åpenbart at man står overfor betydelige utfordringer. I anledning min snarlige avslutning som sysselemand har jeg valgt å sette opp et samlenotat hvor jeg peker i alle fall på noen sentrale forhold som man må gripe fatt i med sikte på å sikre at beredskapen på Svalbard kan oppgraderes i henhold til samfunnsutviklingen.

Økt antall tilreisende, økt antall nødoppkall og redningsoperasjoner

Svalbard har registrert en jevn stigning i antall besøkende, hvorav en betydelig del av de tilreisende er turister som kommer sjøveien. Den teknologiske utvikling har ført til en markant økning i bruk av satellitt-telefon og GPS. Slike forhold har igjen ført til økte henvendelser til SMS med melding om ulykker eller andre krevende situasjoner som utløser bruk av helikopter eller andre former for tiltak fra Sysselemandens side. Ovenstående tabell viser de senere års utvikling med hensyn til redningsoperasjoner (inkl. ambulanseoppdrag). Foreløpige tall fra inneværende år (pr. 31.07.09) indikerer fortsatt vekst i antall redningsoperasjoner.

Skipsulykker

En stor del av redningstilfellene (eventuell utrykning på annet grunnlag, eksempelvis ved fare for forurensning) omfatter fartøyer av forskjellige slag. Inneværende sesong anløper 50 forskjellige turistfartøyer Svalbard. I tillegg kommer fraktfartøy til Longyearbyen, Barentsburg, Svea og Ny Ålesund, Kystvakta, Nordsyssel, samt et utall mindre privatfartøyer hvorav en rekke seilbåter. Særlig oppmerksomhet knytter seg til 29 oversjøiske fartøyer. 27 fartøyer i denne gruppen benytter tungolje som drivstoff. De oversjøiske fartøyene frakter til sammen ca. 30 000 mennesker. Denne gruppen vil inneværende sesong anløpe Svalbards farvann ca. 40 ganger i tiden fra 20. juni til ca. 10. aug. Samlet tungoljekapasitet for denne gruppen utgjør 38886 tonn. Dette viser at det hver sesong fraktes betydelige mengder tungolje i farvannet rundt Svalbard.

Risiko for forurensning av tungolje eller diesel ved grunnstøting / forlis må anses som stor. De vanskelige seilingsforhold med tildels dårlig kartlegging av bunnforhold og ofte betydelige mengder av is og tåke, gir økt risiko for uhell sammenlignet med seilas i andre og mer beskyttede farvann. Nedenforstående tabell viser noe av risikobildet knyttet til skipsulykker / uhell fra 2004 til 31. juli 2009. Vi har så langt ikke hatt store sjøulykker i senere år. Dette forhold kan føre til at vi har en urealisk forestilling om fremtiden.

Oversikt over ulykker til sjøs i Svalbards farvann i perioden 1.1.2004 til 31.07.2009

Nr	Tid	Hvor	Type båt	Type ulykke	Antall	Skader	Båtens navn
1	24.07.2009	Ekmanfjorden/ Isfjorden	Seilbåt	Grunnstøting	6	Ingen skader. Ingen utslipp. Gikk av grunn på høyvann.	Jonathan III
2	22.07.2009	Danskegattet	Liten kystcruiser	Grunnstøting	26	Mulig mindre skader på skrog. Ingen utslipp	Kongsøy
3	11.05.2009	Bjørnøya	Russisk Lastebåt	Grunnstøting mot land	12	Store skader på skipet og dieselutslipp	Petrosavodsk
4	13.01.2009	NV Bjørnøya	Russisk tråler	Forlis til havs	20	Tap av båt og last. Formentlig utslipp.	Topaz UGLM
5	23.07.2008	Hinlopen	Cruisskip	Grunnstøting	131	Ingen skader på båt, ingen utslipp. Trekt av grunn på høyvann	MV Antarctic Dream
6	11.11.2007	Bjørnøya v/ Kapp Kåre	Russisk tråler	Grunnstøting	24	Mindre skader på båt, ingen utslipp. Slept av grunn. Gikk for egen maskin.	Amerlog
7	06.09.2007	Isfjorden v/ Festningen	Seilbåt	Grunnstøting	24	Mindre skader på båt, ingen utslipp. Trekt av grunn. Gikk for egen maskin.	Oosterschelde
8	08.08.2007	Hornsundbreen	Kystcruiser	Kalving fra bre	69	Mindre skader på skipet. Ingen utslipp.	Aleksey Maryshev
9	20.08.2006	Adventfjorden v/ Hotellneset	Tråler	Grunnstøting	Ca 20	Ingen skader på båt. Ingen utslipp. Kom av grunn for egen maskin.	Pollux
10	27.06.2005	Hinlopen v/ Kosterbreen	Kystcruiser	Grunnstøting	72	Ingen skader på båt. Ingen utslipp. Kom seg av ved egen hjelp på høyvann.	Polarstar
11	16.06.2004	Lilliehöökfjorden	Kystcruiser	Grunnstøting	Ca 70	Ingen skader på båt. Ingen utslipp. Kom seg av for egen hjelp	Polarstar
12	12.06.2004	Adventfjorden/ Revenaset	Forskningskip	Grunnstøting	23	Mindre skader på propell. Ingen utslipp	Lance

13	31.05.2004	Ymerbukta	Kystcruiser	Grunnstøting	47	Skader på skrog. Tok inn vann. Ingen kritiske skader. Ingen utslipp	Langøysund
----	------------	-----------	-------------	--------------	----	---	------------

Antall hendelser: **13**
 Antall forlis: **1**
 Antall utslipp: **2**
 Antall pax involvert: **ca 534**
 Antall skader: **23** (alle fra forhold nr. 8)
 Antall liv tapt: **0**

I forurensningssammenheng må situasjonen, utenom Longyearbyen indre havn, Svea, Barentsburg havn og Ny-Ålesund indre havn, betegnes som kritisk. Vi har etablert et oljevernutvalg under Sysselmannens ledelse. Kystverket har etablert noen mindre utstysdepoter, og gjennomfører årvisse øvelser i samarbeid med Sysselmanen. Vi har lyktes i å trekke Trust Aktikugol i Barentsburg med i et samarbeid som også har ført til fellesøvelser. Selskapet har etter veiledning herfra nylig gått til innkjøp av en mindre båt og lenser som beskyttelsestiltak ved forurensning i indre havn i Barentsburg. Etter min mening har vi betydelig kompetanse, men slik kompetanse er knyttet til ganske få nøkkelpersoner. Ved mindre uhell på ”de rette steder”, har vi under gode værforhold brukbar beredskap.

Ved skipsulykker eller forurensningstilfeller utenfor de nevnte bosettinger, er situasjonen derimot dramatisk annerledes. Særlig på bakgrunn av det betydelige antall personer og store mengder tungolje som befinner seg på skip tildels langt fra Longyearbyen, vil det være lite realistisk å gjenopprette skader. Ved større skipsforlis som involverer mange mennesker eller tyngre oljeprodukter, er det grunn til å frykte tap av mange menneskeliv og / eller uopprettelige skadevirkninger på naturen. Livredning vil i praksis være et spørsmål om tilgang på redningshelikopter og om andre fartøyer befinner seg i nærheten av forliset. Det siste vil bare unntaksvis være tilfelle.

Forbud mot bruk av tungolje.

Siden 01. 07.2007 har det vært forbudt å ha om bord eller benytte tungolje under seilas i naturresevatene på østsiden av Svalbard. Det er nå sendt ut på høring et forslag om tungoljeforbud i Nordvest- Spitsbergen nasjonalpark, Forlandet nasjonalpark og Sør- Spitsbergen nasjonalpark. Dersom forslaget vil bli fulgt opp, vil vi få en situasjon som kan karakteriseres som et lappeteippe. Det vil være forbudt i deler av farvannet rundt Svalbard å ha om bord / benytte tungolje, mens slik olje kan brukes i andre og betydelige deler av farvannet. Denne form for fragmentarisk regulering er jeg skeptisk til. Dersom forslaget blir vedtatt vil vi kunne få som resultat at risikoseilinger (med bruk av tungolje) forskyves til områder innenfor territorialfarvannet som ut i fra en beredskapsmessig vurdering vil kunne gjøre situasjonen enda verre. Nedenforstående kart viser områder med innført tungoljeforbud, foreslåtte nye forbudsområder, samt mulige nye seilingsruter utenom de regulerte områdene.

Svart = dagens seilingsmønster

Rødt = potensielt seilingsmønster dersom bare de tre nasjonalparkene får tungoljeforbud

Reservatene i øst har i dag forbud mot bruk og medbringelse av tungolje

I de tre nasjonalparkene i sør, vest og nordvest foreligger det forslag om forbud mot bruk og medbringelse av tungolje

Sysselemanden har ved flere anledningar argumentert for et generelt tungoljeforbud i heile Svalbards territorialfarvann. Vi mener vernehensynet i dette området veier så tungt, at det vil gi gale signaler dersom bare enkelte deler av farvannet skulle omfattes av et tungoljeforbud. Dagens opplegg til regulering virker lite logisk og er vanskelig å formidle til brukere og omverden. Jeg tror et generelt forbud vil bli møtte med stor forståelse fra alle som har innsett hva dette spørsmålet konkret dreier seg om.

Miljøverndepartementet er etter det jeg forstår i slutfasen i arbeidet med revisjon av Svalbardmiljøloven. Med bakgrunn i våre bekymringer for omfattende oljeforurensning på Svalbard og med henvisning til den politiske debatt som kom i etterkant av forslaget av "FULL CITY" ved Langesund for kort tid siden, foreslås at et generelt forbud mot bruk av tungolje i Svalbards territorialfarvann tas med i høringsrunden forut for endringsforlagene til Svalbardmiljøloven. Vi foreslår at POA umiddelbart sender dette forslaget over til Miljøverndepartementet.

Flere oppdrag i Arktis utenfor Svalbards territorialfarvann

Sysselemanden har som leder av lokal redningsentral (LRS) ofte etter oppdrag fra HRS, sendt vårt redningshelikopter langt utenfor territorialgrensen. Fra tid til annen har helikopteret operert øst i Barentshavet (også i russisk sone) i aksjoner som gjelder russiske eller norske fiskere. For en måned tid siden aksjonerte vi – etter anmodning fra grønlandske myndigheter og formidlet via HRS, på nordspissen av Grønland. I forkant av denne operasjonen var lokale redningstiltak mislykket, og det sto om liv. Vedkommende akutte syke person ble fløyet av vårt helikopter til Longyearbyen og vidare til UNN, Tromsø. Aksjonen var krevende, men vellykket. Egen rapport er sendt til POA. Aksjonen kunne forsvares på bakgrunn av gode værforhold, og i det vi herfra hadde avtalt posisjon av KV Svalbard, noe som ga oss forsterket og tilstrekkelig back-up for påregnelige nye oppdrag på Svalbard. I tillegg ble Dauphinen (helikopter nr.2) satt i beredskap. Hele aksjonen tok ca. 16 timer. Alt i alt er

det i dag påregnelig at det av HRS i gitte situasjoner ville kunne bli vurdert som aktuelt å benytte våre redningsressurser i fjerne strøk i større grad enn tidligere.

Feltinspektørordningen i beredskapssammenheng

Det opprinnelige budsjett for inneværende år ga ikke rom for feltinspektørtjeneste på Svalbard. Stilt overfor dette faktum ble SMS ut på vårparten gitt en ekstra bevilgning som muliggjorde en improvisert og noe begrenset tjeneste denne sesongen. Jeg vil peke på at feltinspektørtjenesten på en markant måte bidrar til ”sikkerhetsnettet” som er av avgjørende betydning for de mange forskere, ekspedisjonsgrupper og turister som befinner seg ute i villmarken. Fra et redningsperspektiv er det av stor viktighet at denne tjenesten kan videreføres. Feltinspektørene har meget høy feltkompetanse og vil i akutte situasjoner kunne være de første på ulykkesstedet, rapportere og iverksette så langt som mulig adekvate tiltak inntil organiserte forsterkninger kan komme på plass.

Risiko for pandemi – også på Svalbard

Longyearbyen sykehus

Svineinfluensa (eller andre former for epidemi) vil sannsynligvis også komme til Svalbard, et turistmål med besøkende fra hele verden. For få år siden var det berettiget frykt for såkalt fugleinfluensa. Uansett hva slag type det er tale om, vil det være sannsynlig at også Svalbard, før eller siden, vil bli rammet av pandemier, eller andre former for helsemessige krevende forhold. Evalueringen så langt har vist høy sårbarhet og at det vil være kritisk avgjørende at vi kan få support fra fastlandet, eller i det minste kontakt eller gjennomføre forsendelse av pasienter til fastlandet. Longyearbyen sykehus imponerer ved sin måte å arbeide på, men har naturligvis sine klare kapasitetsmessige begrensninger. Jeg ber om at en gjennomgår disse begrensningene og ser nærmere på hvilke muligheter man ved store ulykker eller andre krevende akutt- situasjoner har til å samvirke med øvrige deler av ambulans- og helsetjenesten på fastlandet.

Innskjerping av arbeidstidsordninger i beredskapsrelevante deler av arbeidslivet. Særlig om luftfarten. Konsekvenser for ambulansfly til og fra Svalbard.

Polaravdlingen er i andre sammenhenger gjort kjent med ressursituasjonen ved SMS, med særlig bakgrunn i innskjerpinger i politiets arbeidstidsordninger, ATB. Jeg gjentar behovet for at Sysselmannen får styrket politibemanningen slik at stabssjefen, sysselmannsoverbetjenten, i det minste kan fritas turnustjeneste, og derved gjennom økt daglig tilstedeværelse fullt ut kan ivareta ledelsesfunksjoner. Beredskapsarbeid er en av de arbeidsområdene som ønskes styrket.

I denne sammenheng vil jeg peke på situasjonen vedrørende ambulansetransport til og fra Svalbard. Longyearbyen sykehus har orientert SMS om innstramminger i arbeidstidsordningene som gjelder for piloter av ambulansfly stasjonert i Tromsø. Jeg viser til vedlagte notat datert 19.jul 2009 fra Longyearbyen sykehus v/ dr. Kari Schrøder Hanssen til UNN, Tromsø. På bakgrunn av vårt løpende samarbeid i anledning mulig fugleinfluensa på Svalbard, har det blitt synliggjort en situasjon som må betegnes som uakseptabel. Dette tema kan etter min mening ikke isoleres til et helseadministrativt spørsmål. På grunn av Svalbards unike beliggenhet og helt spesielle forhold i mange relasjoner, er nødkommunikasjon med fastlandet det ultimate kritiske element i alle beredskapsforhold på øygruppen. En rimelig god og fleksibel tilgang til ambulansfly fra Tromsø må ligge fast som en sikkerhetsventil.

Denne saken må betegnes akutt og krever en snarlig løsning. Jeg foreslår at Justisdepartementet involverer RBA og tar kontakt med HOD med sikte på rask forbedring av forholdene.

Helikopterberedskapen – behov for styrking

POA er godt orientert om helikopterkapasiteten og Sysselmannens ressursbruk i forbindelse med redningstjeneste og annen tjenesteflyging. Vår vurdering er at vi har en profesjonell tjeneste som gjør en imponerende jobb i de mest kritiske situasjonene. I daglig drift med en del planlagte flyginger og håndtering av enkeltulykker med få tilskadekomne, har vi hittil vurdert helikopterkapasiteten som tilfredsstillende. Vi har hatt en utvikling som innebærer at lege/ sykepleier i større grad er med under helikopterutrykning, med sikte på tidlig behandling av pasienten. Slike forhold bidrar til knapphet på

plass. En eller to pasienter er håndterlig, men kommer ulykkessituasjoner utover slike kapasitetsgrenser, vil det oppstå problemer. Vi må regne med at ulykker i stigende grad vil kunne omfatte flere eller mange personer. Det hadde derfor vært ønskelig med en bedre helikopterkapasitet, totalt sett.

Som oppfølgingen av signalene i St. meld. 22 (2008-2009) og Statsrådets kommentarer i pressen om redningsbredskapskapen på Svalbard, foreslår jeg vurdert en styrking av helikopterkapasiteten. Jeg ser for meg to hovedalternativer: 1) staten anskaffer ekstra redningshelikopter for redningsbruk, eller 2) staten etablerer et fellesprosjekt med en eller flere andre brukere som gir redningstjenesten prioritet ved behov. I denne sammenheng peker jeg på signaler fra ledelsen i SNSK som gjelder selskapets fremtidige behov for lufttransport til og fra Svea. Etter min mening bør det undersøkes om det vil være mulig å forme et transportkonsept, basert på helikopter, hvor det økte samlede behov blir ivare tatt gjennom et fellesprosjekt med det statlige eide selskapet SNSK og kanskje også Kings Bay. Et slikt konsept bør vurderes i sammenheng med en generell vurdering av infrastrukturgrunnlaget i Longyearbyen, som utgangspunkt for en forsterket beredskap i regionen. I en slik sammenheng bør havnefasiliteter og mulige utbyggingsbehov av kaianlegg tas med i vurderingen.

Dersom det stasjoneres 2 redningshelikopter på Svalbard, vil det ved akutte behov trolig være aktuelt å fly direkte til UNN, dersom en pasient hentes (eksempelvis plukkes opp fra skip) i de sørlige deler av Svalbards farvann, på Bjørnøya eller Hopen. Ved en såpass robust kapasitet vil en ved slike situasjoner fremdeles ha en tilstrekkelig back-up på øygruppen.

Politidekningen ved ekstraordinære hendelser

Behov for forsterkninger – Politireserven

Som vist ovenfor er Svalbard svært sårbar ved store, ekstraordinære hendelser. For Sysselmannen vil det lett kunne oppstå behov for forsterkning av politiet. Det vil ikke være selvsagt at slik politiforsterkning vil kunne overføres fra fastlandet. Ekstraordinære hendelser på fastlandet, spesielle kommunikasjonsforhold

eller et prekært tidsmoment kan i gitte situasjoner føre til akutt behov for mer tilgjengelig politipersonell på Svalbard. Med bakgrunn i de revisjoner av Politireserven som kom i etterkant av St. Meld. 42 (2004- 2005), bør det vurderes å etablere en politireservekapasitet for Svalbard.

Kommunal beredskapsplikt- Longyearbyen Lokalstyre

Sysselmannens oppgaver etter ny Siviltforsvarslov § 15, a-c

De nye bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt vil tre i kraft 01. januar 2010.

Departementet kan med bakgrunn i ny § 15 d, bestemme i hvilket omfang de nye bestemmelsene skal gjøre gjeldende på Svalbard. Jeg mener det er viktig at Longyearbyen Lokalstyre også blir pålagt en beredskapsplikt å linje med kommuner. Dette vil gi forutsigbarhet og klargjøre ansvarsforhold av stor viktighet for samfunnets beredskap mot ekstraordinære hendelser.

Samtidig er det viktig at departementet klargjør overfor Sysselmannen hvordan tilsynsansvaret omtalt i samme lov skal utøves. Jeg viser i denne forbindelse til rapport datert 29.06.09 fra DSB som omtaler samme behov, se nedenfor.

Evalueringsrapport av beredskapsarbeidet - rapport fra DSB

Vedlagt følger kopi av tilsynsrapport datert 29.06.09 fra DSB som gjennomførte tilsyn ved SMS i vår. Så vel systematikk som enkeltmerknader viser at DSB i sin tilsynsvirksomhet forholder seg til Fylkesmenn. DSB har tydelig tilkjennegitt at en rekke forhold er spesielle på øygruppen. Det er verd å merke seg den generelle merknaden om en ønsket oppgradering av beredskapsarbeidet på Svalbard. I denne sammenheng er Sysselmannen den avgjørende faktor. Direktoratet har særlig påpekt behovet for at det settes av ressurser ved SMS som har forutsetninger for å utarbeide og vedlikeholde planer, samt tilrettelegge for samarbeid og øvelser med de forskjellige aktører.

Jeg ser disse forhold i sammenheng med den totale oppgaveportefølje Sysselmannen har, og den organisering som pr. dags dato ligger til grunn. DSB sine merknader forsterker argumentasjonen for at leder for politiavdelingen frigjøres for turnusarbeid, slik at plan- og beredskapsarbeid kan gis en høyere prioritering og forankring i organisasjonen. Dette er til syvende og sist et ressurs spørsmål som

må ses i sammenheng med øvrige innspill til POA i etterkant av organisasjonsgjennomgangen 2008/2009.

Med hilsen

Per Sefland